

Remissvar till Europeiska regionala utvecklingsfonden i Övre Norrland 2021-2027

1. **Namn:** Niklas Lindmark
2. **E-post:** niklas.lindmark@samforma.se
3. **Organisation:** Samforma

Övergripande synpunkter till programmet för Europeiska regionala utvecklingsfonden i Övre Norrland 2021-2027

- Vi ser positivt på programmets ambition att lyfta in civilsamhället som en huvudsaklig målgrupp i programmet.
- Vi ser en anledning att ta större avstamp från nationella och europeiska program, utredningar och forskningsrapporter som tydligt fastslår civilsamhällets nödvändighet för att lösa komplexa samhällsutmaningar och skapa en hållbar utveckling.
- Vi ser framförallt utvecklingsmöjligheter i programtexten inom rubrikerna De globala hållbarhetsmålen, Regionala förutsättningar samt Prioriteringar för Övre Norrland inom prioritering 1, 2 och 5. I vissa fall behöver civilsamhällets roll stärkas och tydliggöras, i andra fall behöver den helt läggas till.
- Komplexa samhällsutmaningar kräver ofta gemensamma lösningar med aktörer från olika sektorer. Utveckla samverkan mellan sektorer är centralt, samtidigt måste civilsamhällets egenvärde respekteras samt sektorns oberoende och röstbärande funktion upprätthålls och värnas.
- I textspecifika synpunkter har vi valt att skriva civilsamhället och civilsamhällets organisationer eller idéburen sektor och idéburna organisationer. Civilsamhället och idéburen sektor likställer vi med varandra. "Ideella föreningar och ekonomiska föreningar" återkommer konsekvent i nuvarande textförslag under avsnitten "De huvudsakliga målgrupperna", vilket genomgående bör ändras till civilsamhällets organisationer eller idéburna organisationer för att inte utesluta vissa organisationsformer inom sektorn.

Synpunkter på texter i programmet för Europeiska regionala utvecklingsfonden i Övre Norrland 2021-2027. Viktigt att specifika sidnummer anges tillsammans med varje synpunkt.

De globala hållbarhetsmålen

Sid 4. Stycke 3. Om forskning ska komma till nytta i samhället spelar civilsamhället en viktig roll. Lägg till **civilsamhälle** som aktör bland övriga på stycke tre, rad 4.

Sid 4. Stycke 3, rad 5. Lägg till **civilsamhället** tillsammans med övriga aktörer.

Sid 4. Stycke 3. Lägg till mening: **Det krävs också att regionens invånare lever i en stark demokrati där mänskliga rättigheter är centralt och det levande civilsamhällets självklara egenvärde respekteras.**

Sid 4. Stycke 3 om samverkan, hänvisa till Agenda 2030 och mål 17 som handlar om genomförande och partnerskap och som utgör en verktygslåda för hur Globala målen ska kunna bli verklighet.

Regionala förutsättningar

Sid 6. Under Kompetensförsörjning - Lägg till texten *Civilsamhället bidrag till att skapa förutsättningar för människor med låg utbildningsbakgrund och som står långt ifrån arbetsmarknaden är en viktig del i kompetensförsörjningen. Komma in på, komma tillbaka, eller bredda sitt yrkesval är exempel på möjligheter som skapas i olika civilsamhällesorganisationer.*

Sid 7. Under regional tillväxt. Lägg till text och statistik om *Social Progress Index*.

Sid. 5-18. Vi saknar en underrubrik med *regionala förutsättningar kopplat till regionens sociala kapital och tillit* och dess samband med tillväxt och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling.

Sid 9, stycke 3. Lägg till rubriken *Civilsamhälle* till texten som berör civilsamhället.

Sid 9 Lägg till *siffror från Region Västerbottens liknande kartläggning på civilsamhället i Västerbotten.*

Sid 9. Lägg till text under den nya rubriken *civilsamhälle*: *Vidare i rapporten Norrbottens civilsamhälle i samtiden och framtiden framgår det att civilsamhället har lång historisk tradition av att bidra till samhällsutvecklingen i länet. Sektorn är en stark bärare av att bygga socialt kapital och bidra till välfärd och demokrati. Organisationerna i civilsamhället genererar attraktivitet, innovationer, utveckling, hållbarhet och uthållig tillväxt i ett brett perspektiv. Den sociala ekonomin främjar också entreprenörskap, lokal utveckling, folkhälsa och sysselsättning.*

För att programmets insatser ska bidra till att underrepresenterade grupper stärks, är det viktigt att i enlighet med [Regerings mål för det civila samhället \(https://www.regeringen.se/regeringens-politik/civila-samhallet-och-idrott/mal-for-civila-samhallet-och-idrott/\)](https://www.regeringen.se/regeringens-politik/civila-samhallet-och-idrott/mal-for-civila-samhallet-och-idrott/), utveckla det civila samhällets möjligheter att göra människor delaktiga utifrån engagemanget och viljan att påverka den egna livssituationen eller samhället i stort, stärka förutsättningarna för det civila samhället att bidra till samhällsutvecklingen och välfärden både som röstbärare och opinionsbildare och med en mångfald verksamheter, och fördjupa och sprida kunskapen om det civila samhället.

Komplexa samhällsutmaningar kräver ofta gemensamma lösningar med aktörer från olika sektorer. Utveckla samverkan mellan sektorer är centralt, samtidigt måste civilsamhällets egenvärde respekteras samt sektorns oberoende och röstbärande funktion upprätthålls och värnas.

Sid 11-12 om Jämställdhet, mångfald, icke diskriminering, och integration. Lägg till text som tydliggör att *det finns strukturell diskriminering som påverkar möjligheterna för grupper av människor (https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2018/antisvart-rasism-och-diskriminering-pa-arbetsmarknaden.html)* och att det finns ett behov av ökad normmedvetenhet i alla samhällets sektorer.

Sid 13. Lägg till skrivning om vikten av social innovation, följande skrivning är ett citat från [regeringens riktlinjer](#) för framtagandet av regionala ERUF-program: *”Det är viktigt att beakta att innovation också innefattar värdeskapande som är bredare än det som utgår från traditionell forskning och utveckling. Innovation ändrar, effektiviserar och påverkar befintliga ekonomiska, miljömässiga och sociala villkor samt driver på strukturomvandling och samhällsomställning. Samhällsutmaningar kräver nya lösningar, innovationer och samarbeten därför behöver aktörer med olika perspektiv och nya aktörer involveras i innovationssystemen”. Sociala företag och andra idéburna organisationer är ett exempel på detta.*

En bred syn på innovationsbegreppet har potential att ge upphov till utjämnande effekter vad gäller underrepresenterade grupper, både på individ- och organisationsnivå (Malin Lindberg, Genusanalys av Norrbottens innovationsstrategi).

Sid 15, under Cirkulär ekonomi. I nuvarande ERUF-förslag inkluderas ej civilsamhället inom området cirkulär ekonomi, varken i inledning eller i målområden. Lägg till: Omställning till cirkulär ekonomi kräver också hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster.

Omställningen till en cirkulär ekonomi skapar vi tillsammans i samtliga samhällssektorer ([Strategi för hållbar ekonomi](#), https://www.regeringen.se/4a3baa/contentassets/619d1bb3588446deb6dac198f2fe4120/200814_c_e_webb.pdf).

Prioriteringar för Övre Norrland

Sid 21. Stycke 2 rad 1. Lägg till **civilsamhälle** bland övriga aktörer.

Sid 21. Stycke 2 rad 3. Lägg till **civilsamhälle** bland övriga aktörer.

Sid 21. Stycke 4. Byt ut ideella sektorn till **civilsamhälle**.

Sid 21. Stycke 5. Lägg till **civilsamhället** som en viktig aktör för offentlig sektor att samverka med för att utveckla välfärdsteknik och arrangemang. Formulera text i enlighet med nedan citat från utredning: *Idéburna organisationer av olika slag har dessutom länge spelat en viktig roll i välfärden. Många av välfärdsstatens institutioner har rötter i verksamheter som en gång utvecklades av föreningar eller trossamfund. De idéburna organisationerna har varit föregångare för sådant som i dag tillhör välfärdens kärna, samtidigt som man har fortsatt att identifiera, artikulera och möta behov som varken offentliga eller kommersiella aktörer förmår fånga upp. Det gör de idéburna aktörerna till viktiga innovatörer i välfärden.* ([Idéburen välfärd SOU 2019 56](#))

Sid 22. "Genom en systematisk dialog mellan centrala aktörer i programområdet kan befintlig potential för forskning och teknisk innovation utvecklas" – lägg till teknisk och social innovation.

Sid 22. Lägg till text om forskning kopplat till det civila samhället: Det finns ett behov av långsiktig forskning om civilsamhället (Prop. 2009/10:55 En politik för det civila samhället). Forskning om civilsamhället utgör en kunskapsinfrastruktur som i sig stärker det civilsamhällets organisationer och i sin tur den regionala konkurrenskraften.

Sid 22: Lägg till insats "Stimulera civilsamhällets organisationer att utveckla hållbara innovationer samt utveckla forskning om och inom civilsamhället.

Sid 22. Lägg till insats: Utveckla kunskapen om innovativa allianser, partnerskap och samverkanstrukturer som främjar tillvaratagande av civilsamhällets resurser, samtidigt som civilsamhällets egenvärde respekteras samt sektorns oberoende och röstbärande funktion upprätthålls och värnas.

Sid 24. Stycke 8. Lägg till **civilsamhälle** bland aktörer som ska samarbeta.

Sid 24. Lägg till: **Civilsamhället** har en stor styrka i att nå målgrupper, möta personer med olika bakgrunder, förbättra språklig kompetens, erbjuda gymnasiekompetens, stärka självförtroende och initiativkraft

Sid. 25. Punkt 3. Lägg till **civilsamhällets** organisationer

Sid. 25. Punkt 7. Lägg till **civilsamhällets organisationer**

Sid 25. Lägg till insats: **Främja civilsamhället som aktör för kompetensutveckling karriärväxling och livslångt lärande.**

Sid 28. Civilsamhället saknas i text och insatser om digitalisering: Lägg till text: **Digitalisering och hanterandet av digitala verktyg är en demokratifråga. Civilsamhället är en resurs att skapa förankring, förståelse och kunnande så att grupper av människor inte hamnar i utanförskap.**

Sid 28. Lägg till insats: **Utveckla civilsamhället som en resurs för att skapa digital förankring, förståelse och kunnande så att grupper av människor inte hamnar i utanförskap.**

Sid 32. Stycke 5. Lägg till **civilsamhället** som aktör bland övriga.

Sid 32. Lägg till insats: **Aktiviteter som bidrar till att stärka entreprenörskap och hållbar utveckling inom civilsamhället.**

Sid 33. Lägg till **civilsamhällets organisationer** i "De huvudsakliga målgrupperna"

Sid 35. Stycke 2. Lägg till **idéburna organisationer** på två ställen samt samhällsnytta: "Det behövs mer samverkan inom regionen, både mellan befintliga och nya företag och **idéburna organisationer**". "Exempel på insatser kan vara förmedling av kunskap till företag och **idéburna organisationer** genom exempelvis..." för att företagen och **organisationerna** ska hitta nya affärsmöjligheter och ökad lönsamhet eller **samhällsnytta**.

Sid 35. Lägg till text. **Det är viktigt att stimulera lösningar och processer som möter aktuella samhällsutmaningar och förbättrar livsvillkoren för missgynnade grupper.**

Sid 36. Stycke 1. Lägg till **civilsamhälle** tillsammans med universitet och näringsliv.

Sid 36. Punkt 9. Lägg till **civilsamhälle**.

Sid 49. 5A har uteslutande fokus på företagens och näringslivets omställning till en cirkulär ekonomi. Här måste även civilsamhällets betydelse synliggöras. Civilsamhället finns med som en central aktör i regeringens [Strategi för hållbar ekonomi](#), bland annat med följande skrivning:

Staten har en viktig roll i att genom incitament och reglering främja framväxten av cirkulära lösningar, men även privatpersoner kan om de ges förutsättningar bidra till denna utveckling. Alla cirkulära lösningar utvecklas inte enbart i företagsform. De tas även fram i organisationer organiserade i föreningsform eller genom samverkan direkt mellan privatpersoner, till exempel genom föreningar som anordnar loppmarknader och bytesdagar, idrottsklubbar som cirkulerar sportutrustning eller grannar som delar på verktyg och annat som används sällan. Vidare bedriver bland andra miljö- och konsumentorganisationer verksamhet som främjar en cirkulär ekonomi.

Sid 50. Punkt 4. Lägg till **och civilsamhället**.

Sid 50. Lägg till insats: **Skapa förutsättningar för civilsamhällets organisationer att främja en cirkulär energi.**